

دانشگاه کردستان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه زبان و ادبیات فارسی

تحلیل و بررسی مدایح نبوی (ص) در آثار پارسی گویان کُرد

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی

سید بهاءالدین حسینی

استاد راهنما

دکتر سید اسعد شیخ احمدی

کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج مطالعات،
ابتکارات و نوآوریهای ناشی از تحقیق موضوع این
پایان نامه (رساله) متعلق به دانشگاه کردستان است.

دانشگاه کردستان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه زبان و ادبیات فارسی

تحلیل و بررسی مدایح نبوی (ص) در آثار پارسی گوینان کرد

بایان نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی

نام نویسنده:

سید بهاءالدین حسینی

در تاریخ ۱۳۸۷/۱۱/۲۹ بایان نامه مربوطه توسط کمیته تخصصی و هیات داوران زیر با نمره ۱۹ مورد بررسی و تصویب نهایی قرار گرفت.

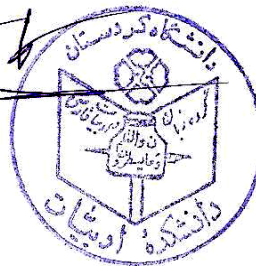
اساتید	نام و نام خانوادگی	مرتبہ علمی	امضاء
۱. راهنما	دکتر سید اسعد شیخ احمدی	استادیار	
۲. مشاور	دکتر سید احمد پارسا	دانشیار	
۳. داور خارجی	دکتر عباس اطمینانی	استادیار	
۴. داور داخلی	دکتر صالح ادیبی	استادیار	
۵. مدیر گروه	دکتر تیمور مالمیر	دانشیار	
۶. نماینده تحصیلات تکمیلی دانشگاه	دکتر حسن سرباز	استادیار	

دکتر نعمت الله عزیزی

معاون پژوهشی و نماینده تحصیلات تکمیلی

دانشکده زبان و ادبیات فارسی

امضاء و مهر گروه و دانشکده

این اثر که قطره‌ای از دریایی خروشان
محبت خالصانه‌ی بزرگ شاعران و ادیبان
دیار گُردستان، و ثمره یک عمر عشق
ورزیدن این حقیر به این آثار است، را با
نهایت احترام و غایت ادب، به روح پر
فتوح استاد فاضل و بزرگوار خویش،
فرزانه‌ی حکیم و دانشمند فقید مرحوم:
شیخ سید حبیب الله دیانت (رح) تقدیم
می‌نمایم.

و در نهایت این اثر هدیه‌ای است به آنانی
که در زمینه مدایح نبوی (ص) محفل
آرای مجالس انس پیامبر رحمت (ص)، و
شادی بخش دل عاشقان اویند.

با تقدیم احترام

سید بهاء‌الدین حسینی

تشکر و قدردانی

بر اساس کلام «من لم یشکر الناس لم یشکر الله»، واجب است به این وسیله تشکر و قدردانی خود را از زحمات بی‌دریغ استاد ارجمند و فرزانه‌ام **جناب آقای دکتر سید اسعد شیخ احمدی** که با راهنمایی‌های حکیمانه‌ی خود زمینه‌ی ظهور این رساله را فراهم آوردند.

و همچنین مراتب سپاس و قدردانیم را از سرور ارجمند و استاد بزرگوارم **جناب آقای دکتر سید احمد پارسا** اعلام می‌دارم. زیرا که هرگاه در محضر مشورت با ایشان حاضر می‌شدم بابی نوین در رابطه با موضوع این رساله به رویم باز می‌شد.

کلام راست این است که اگر زحمات **استادان ارجمند و بزرگوار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه کردستان** نبود هرگز این رساله به انجام نمی‌رسید. تا نفس در سینه دارم محبت و یاد ایشان در قلبم زنده خواهد بود. از خداوند سبحان برای این بزرگان عزت و سربلندی روز افزون و سعادت هردو جهان را خواستارم.

سید بهاء‌الدین حسینی

زمستان ۱۳۸۷ - دانشگاه کردستان

چکیده:

موضوع پژوهشی حاضر تحلیل و بررسی مَدایحِ نبوی(ص) در اشعار پارسی گویان گُرد است. در این راستا بیش از چهارهزار و هفتصد بیت از پنجاه و دو شاعر پارسی گوی گُرد مورد بررسی قرار گرفته است. روش پژوهش کیفی است که به صورت کتابخانه‌ای و با استفاده از تحلیل محتوا بوده است. نشان دادن عشق و علاقه‌ی پارسی گویان گُرد به حضرت رسول اعظم(ص) و کمک به اتحاد ملی و انسجام اسلامی از اهداف پژوهش حاضر محسوب می‌شود. تجزیه و تحلیل پژوهش به شیوه‌ی استدلالی - عقلانی بوده و در صورت لزوم از نمودارها و جداول مختلف (هیستوگرام) استفاده شده است. بیان صفات خَلقی و خُلقی حضرت رسول اکرم(ص) با بررسی فرم و محتوا از قبیل اوزان عروضی، آرایه های ادبی، سبک، بیان، قالبهای شعری و بهره گیری شاعران از قرآن و سنت نبوی(ص) و علوم متداول اسلامی مورد بررسی واقع شده است نتیجه نشان می‌دهد با این پژوهش می‌توان به شناخت بهتری از فرم و محتوای مَدایحِ نبوی(ص) پارسی گویان گُرد دست یافت.

کلید واژه ها: مَدایحِ نبوی (ص). شعر گُردی . صنایع ادبی . قرآن سَنَت .

فهرست مطالب

چکیده	هفت
فهرست مطالب	هشت
فهرست جدولها	هفده
فهرست نمودارها	هجده
پیشگفتار	نوزده
فصل اول: مقدمه	۱
۱-۱. سبب پارسی گوئی شاعران کُرد	۲
۲-۱. نحوه‌ی فارسی آموزی شاعران کُرد	۵
۳-۱. تأثیر دین، مذهب و باورهای عقیدتی شاعران کُرد در اشعارشان	۶
۴-۱. حرکت نقد قرآن بر شاعران	۶
۵-۱. ارتباط موضوع تحقیق با کارهای قبلی	۷
۱-۵-۱. «دیاری»	۸
۲-۵-۱. «گلزار کردستان»	۸
۳-۵-۱. «قصیده و مناجات»	۸
۴-۵-۱. «مولود نامه و معراج‌نامه و زندگانی حضرت رسول اکرم (ص)»	۸
۵-۵-۱. «مهر خاتم»	۹
۶-۵-۱. «دیدار صبح»	۹
۶-۱. اهمیت موضوع	۱۰
۷-۱. اهداف	۱۰
۸-۱. پرسشهای پژوهش	۱۱
۹-۱. اولین مداحان نبوی (ص)	۱۱
۱-۹-۱. «حسان ابن ثابت»	۱۱
۲-۹-۱. «کعب ابن زهیر ابی سلمی»	۱۲
۳-۹-۱. «محمد شرف الدین البوصیری»	۱۲
۱۰-۱. شاعران پارسی گوی کُرد مداح نبوی (ص)	۱۲
۱-۱۰-۱. سید ابوبکر مُصَنَّف چوری پیر خضرانی شاهوئی	۱۵
۲-۱۰-۱. محمد سلیمان اورامی صیدی	۱۶
۳-۱۰-۱. معروف نوده‌ی برزنجی	۱۷
۴-۱۰-۱. ضیاءالدین خالد نقشبندی شهرزوری (ذوالجنابین)	۱۸
۵-۱۰-۱. عبدالله سنندجی (رونق)	۲۰
۶-۱۰-۱. عبدالرحیم قدسی	۲۱
۷-۱۰-۱. رضا طالبانی	۲۲
۸-۱۰-۱. عبدالرحیم سابلانگی وفایی مهابادی	۲۴

۲۵	..... معروف کوه‌ای (مه‌لا مارف)
۲۶	..... احمد جریحی
۲۸	..... سید بهاء‌الدین شمس قریشی (شمس الأشراف سندجی)
۲۹	..... محمود مفتی (بیخود)
۳۰	..... جمال‌الدین محمد مردوخ کردستانی
۳۲	..... محمد امین بلدی (امین اشنویی)
۳۲	..... عباس حقیقی

فصل دوم: بررسی فرم (تحلیل بیرونی) مدایح ۳۵

۳۶	..... ۱-۲ وزن
۳۶	..... ۱-۱-۲ دسته بندی شعر کُردی از نظر وزن
۳۶	..... اشعار هجائی (وزن ده هجائی)
۳۷	..... اشعار اوزان عروضی
۳۷	..... اشعار نو کُردی
۳۸	..... ۲-۱-۲ هزج
۴۱	..... ۳-۱-۲ رجز
۴۱	..... ۴-۱-۲ رمل
۴۴	..... ۵-۱-۲ متقارب
۴۴	..... ۶-۱-۲ متدارک
۴۴	..... ۷-۱-۲ کامل
۴۴	..... ۸-۱-۲ وافر
۴۵	..... ۹-۱-۲ مضارع
۴۵	..... ۱۰-۱-۲ خفیف
۴۶	..... ۱۱-۱-۲ مجتث
۴۶	..... ۱۲-۱-۲ منسرح
۴۷	..... ۱۳-۱-۲ مقتضب
۴۷	..... ۱۴-۱-۲ سریع
۴۷	..... ۱۵-۱-۲ جدید (غریب)
۴۷	..... ۱۶-۱-۲ قریب
۴۷	..... ۱۷-۱-۲ مشاکل
۴۷	..... ۱۸-۱-۲ طویل
۴۷	..... ۱۹-۱-۲ بسیط
۴۷	..... ۲۰-۱-۲ مدید
۴۸	..... ۲۱-۱-۲ اوزان پر کاربرد شعر فارسی
۴۹	..... ۲۲-۱-۲ مقایسه‌ی اوزان در مدایح پارسی گویان کُرد با ۳۱ وزن پر کاربرد شعر فارسی

۵۰	..... جدولها . ۲۳-۱-۲
۵۳	..... نمودارها . ۲۴-۱-۲
۵۵	..... وزن دوری . ۲۵-۱-۲
۵۷	..... ذو بحرین . ۲۶-۱-۲
۵۸	..... قافیه . ۲-۲
۵۹	..... قافیه مفرد اسمی . ۱-۲-۲
۶۴	..... قافیه مرکب اسمی . ۲-۲-۲
۶۵	..... قافیه فعلی . ۳-۲-۲
۶۵	..... قافیه‌های فعلی و اسمی . ۴-۲-۲
۶۵	..... قافیه‌های ابداعی . ۵-۲-۲
۶۵	..... نوع اول
۶۷	..... نوع دوم
۶۷	..... نوع سوم
۶۹	..... ردیف . ۳-۲
۶۹	..... ردیف اسمی ساده . ۱-۳-۲
۷۰	..... ردیف اسمی مرکب . ۲-۳-۲
۷۰	..... ردیف فعلی ساده . ۳-۳-۲
۷۱	..... ردیف فعلی مرکب . ۴-۳-۲
۷۲	..... ردیف جمله . ۵-۳-۲
۷۲	..... ردیف شبه جمله . ۶-۳-۲
۷۳	..... قالبهای شعری . ۴-۲
۷۴	..... قصیده . ۱-۴-۲
۷۴	..... قصیده‌ی کامل و قصیده‌ی مقتضب
۷۵	..... تشبیب
۷۶	..... تخلُّص
۷۷	..... شریطه
۷۸	..... تعداد ابیات قصاید
۷۹	..... غزل . ۲-۴-۲
۸۰	..... مثنوی . ۳-۴-۲
۸۱	..... قطعه . ۴-۴-۲
۸۱	..... ترکیب بند و ترجیع بند . ۵-۴-۲
۸۲	..... مسمط . ۶-۴-۲
۸۳	..... رباعی . ۷-۴-۲
۸۳	..... فرد . ۸-۴-۲
۸۳	..... جدول و نمودار . ۹-۴-۲

- ۵-۲. بیان و بدیع لفظی (بیرونی) ۸۶
- ۱-۵-۲. تسجیع ۸۶
- موازنه ۸۶
  - ترصیح ۸۷
- ۲-۵-۲. جناس ۸۹
- جناس تام ۸۹
  - جناس مرکب ۹۰
  - جناس مضارع و لاحق ۹۰
  - جناس ناقص (محرّف) ۹۵
  - جناس زاید ۹۵
  - جناس مطرّف ۹۶
  - جناس خطی (نقط مصحّف) ۹۶
  - جناس لفظی ۹۷
  - جناس مُکرر (مُزدوَج . مردّد) ۹۷
- ۳-۵-۲. واج آرای ۱۰۰
- هم حروفی ۱۰۰
  - هم صدایی ۱۰۴
- ۴-۵-۲. تصدیر ۱۰۷
- رَدُّ العَجْزِ علی الصدر ۱۰۷
  - رَدُّ الصدر علی العَجْز ۱۰۷
- ۵-۵-۲. تکرار کلمات ۱۰۹
- نوع اول ۱۰۹
  - نوع دوم ۱۱۰
  - نوع سوم ۱۱۱
- ۶-۵-۲. طرد و عکس ۱۱۲
- ۷-۵-۲. ملّمّع ۱۱۲
- ملّمّع فارسی عربی ۱۱۲
  - ملّمّع کُردی فارسی ۱۱۴
- ۸-۵-۲. مثلث ۱۱۴
- ۹-۵-۲. اعنات (لزوم ما لایلزم . التزام) ۱۱۴
- نوع اول اعنات حذف یا تجرید ۱۱۵
  - نوع دوم اعنات در ساختار و قالب شعر ۱۱۵
- ۱۰-۵-۲. لف و نشر ۱۲۰

فصل سوم: بررسی محتوا (تحلیل درونی) مدایح ۱۲۱

- ۱-۳ . مدایح خلقی و خلّقی ۱۲۲
- ۲-۳ . مفاهیم مشترک (اعتقاد مشترک) ۱۲۶
- ۱-۲-۳ . شفاعت ۱۲۶
- ۲-۲-۳ . حضرت محمد (ص) افضل انبیاء ۱۲۷
- ۳-۲-۳ . مداحان نبوی (ص) خاکساران کوی حیب ۱۲۹
- ۴-۲-۳ . خاک پای دوست توتیای چشم ۱۳۱
- ۳-۳ . درصد کلمات عربی ۱۳۲
- ۴-۳ . فخریه ۱۳۳
- ۵-۳ . تأویل ۱۳۴
- ۶-۳ . تعقید ۱۳۷
- ۷-۳ . تمثیل ۱۳۹
- ۸-۳ . تجاهل العارف ۱۴۰
- ۹-۳ . ترجمه ۱۴۰
- ۱۰-۳ . تشبیه ۱۴۳
- ۱-۱۰-۳ . تشبیه از نظر شکل ۱۴۴
- تشبیه ملفوف ۱۴۱
  - تشبیه مفروق ۱۴۱
  - ۲-۱۰-۳ . تشبیه از نظر حالت ۱۴۶
  - تشبیه مجمل و مفصل ۱۴۷
  - تشبیه مؤکد و مرسل ۱۴۸
  - تشبیه بلیغ ۱۴۹
  - ۳-۱۰-۳ . تشبیه از نظر معنا ۱۵۴
  - تشبیه مضمّر ۱۵۴
  - تشبیه تفضیل ۱۵۴
  - ۱۱-۳ . تلمیح ۱۵۷
  - ۱-۱۱-۳ . آیات قرآن ۱۵۷
  - ۲-۱۱-۳ . احادیث ۱۶۱
  - ۳-۱۱-۳ . معراج پیامبر(ص) ۱۶۲
  - ۴-۱۱-۳ . معجزات ۱۶۴
  - شق القمر ۱۶۴
  - شهادت آهو و ضمانت پیامبر اکرم(ص) ۱۶۵
  - شکاف طاق کسرا در میلاد پیامبر(ص) ۱۶۵
  - خاموش شدن آتشکده‌ی فارس در میلاد پیامبر(ص) ۱۶۶
  - خشک شدن دریاچه‌ی ساوه ۱۶۶

- تسبیح سنگ ریزه در دست پیامبر(ص) ۱۶۶
- جاری شدن آب از بین انگشتان پیامبر(ص) ۱۶۶
- سوسمار(ضرب) به زبان می آید و شهادتین می گوید. ۱۶۶
- بره ی زهر آگین زهر خود را برای پیامبر(ص) آشکار می کند. ۱۶۷
- نالیدن ستون حنا از هجران پیامبر(ص) ۱۶۷
- معجزه ی کبوتر و عنکبوت بر در غار ثور ۱۶۷
- ابر برای پیامبر سایبان می شود ۱۶۷
- دادن خاشاک به مجاهدین توسط پیامبر(ص) در جهاد و تبدیل آن به تیر ۱۶۷
- آب رود خشک شده ی سماوه در میلاد پیامبر(ص) جاری شد. ۱۶۷
- احضار درخت توسط پیامبر(ص) ۱۶۷
- زنده کردن اموات ۱۶۷
- ۵-۱۱-۳. انبیای الهی ۱۶۸
- آدم(ع) ۱۶۸
- نوح(ع) ۱۶۹
- ابراهیم(ع) ۱۶۹
- داود(ع) ۱۶۹
- سلیمان(ع) ۱۷۰
- ایوب(ع) ۱۷۰
- یوسف(ع) ۱۷۰
- یونس(ع) ۱۷۰
- موسی(ع) ۱۷۱
- ذکریا(ع) ۱۷۱
- یحیی(ع) ۱۷۱
- عیسی(ع) ۱۷۱
- ۶-۱۱-۳. خلفاء راشدین ۱۷۲
- ۷-۱۱-۳. خضر ۱۷۴
- ۸-۱۱-۳. اصحاب کهف ۱۷۵
- ۹-۱۱-۳. حاتم طائی ۱۷۵
- ۱۰-۱۱-۳. شعرا و عرفا و آثار آنان ۱۷۶
- ۱۱-۱۱-۳. شاهان ۱۷۶
- ۱۲-۱۱-۳. مانی ۱۷۶
- ۱۲-۳. اقباس ۱۷۸
- ۱-۱۲-۳. اقباس از قسمت عمده ی آیه ۱۷۸
- ۲-۱۲-۳. اقباس از جزئی از آیه ۱۷۹
- ۳-۱۲-۳. اقباس از کلمات کلیدی آیات که ما را به آیه ی قرآنی رهنمون می سازد ۱۷۹

- ۱۷۹..... ۴-۱۲-۳. اقتباس به صورت حل و یا ترجمه
- ۱۸۰..... ۱۳-۳.. مراعات النظیر
- ۱۸۰..... ۱-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با معراج پیامبر اکرم(ص)
- ۱۸۰..... ۲-۱۳-۳. تناسب در نام انبیاء الهی
- ۱۸۰..... آدم(ع)
- ۱۸۱..... ابراهیم(ع)
- ۱۸۱..... یوسف(ع)
- ۱۸۱..... سلیمان(ع)
- ۱۸۱..... موسی(ع)
- ۱۸۲..... سایر انبیای الهی(ع)
- ۱۸۳..... ۳-۱۳-۳. کلمات متناسب با حج و نام اماکن سرزمین حجاز
- ۱۸۳..... ۴-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با خلقت آسمانها
- ۱۸۴..... ۵-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با داستان لیلی و مجنون
- ۱۸۴..... ۶-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با اسامی و داستان شاهان
- ۱۸۴..... ۷-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با میکده و شراب
- ۱۸۵..... ۸-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با کحل
- ۱۸۵..... ۹-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با موسیقی
- ۱۸۵..... ۱۰-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با اسامی پرندگان
- ۱۸۵..... ۱۱-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با اسامی گل و گیاه
- ۱۸۵..... ۱۲-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با بازی چوگان
- ۱۸۶..... ۱۳-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با شکار
- ۱۸۶..... ۱۴-۱۳-۳. کلمات و عبارات متناسب با خورشید و ذره
- ۱۸۶..... ۱۵-۱۳-۳. سایر موارد متناسب
- ۱۸۸..... ۱۶-۱۳-۳. تنوع در مراعات نظیر
- ۱۸۹..... ۱۳-۳. تضاد
- ۱۹۳..... ۱۴-۳. ایهام
- ۱۹۳..... ۱۵-۳. تعلیل
- ۱۹۴..... ۱-۱۵-۳. حسن تعلیل در باب وجود پیامبر خدا(ص)
- ۱۹۵..... ۲-۱۵-۳. گونه‌ای از حسن تعلیل و ارتباط آن با پیامبران دیگر
- ۱۹۶..... ۳-۱۵-۳. حسن تعلیل در باب حدیث «لولاک»

۱۹۸..... فصل چهارم: نتیجه گیری و تحلیل

- ۱۹۸..... ۱-۴. سبب پارسی گویی شاعران کرد
- ۱۹۹..... ۲-۴. تأثیر دین و عقیده
- ۱۹۹..... ۳-۴. آمار اشعار و شاعران

۱۹۹.....	۴-۴. بررسی فرم (تحلیل بیرونی) مدایح .....
۲۰۰.....	۴-۴.۱. وزن .....
۲۰۰.....	۴-۴.۲. قافیه .....
۲۰۱.....	۴-۴.۳. ردیف .....
۲۰۲.....	۴-۴.۴. قالبهای شعری .....
۲۰۲.....	- نکاتی در مورد قصیده .....
۲۰۳.....	- نکاتی در مورد غزل .....
۲۰۳.....	- نکاتی در مورد مثنوی .....
۲۰۳.....	- نکاتی در مورد قطعه .....
۲۰۳.....	- نکاتی در مورد ترکیب بند و ترجیع بند .....
۲۰۳.....	- نکاتی در مورد مسمط .....
۲۰۴.....	- نکاتی در مورد رباعی .....
۲۰۴.....	- نکاتی در مورد فرد .....
۲۰۴.....	۴-۵. بیان و بدیع لفظی (بیرونی) .....
۲۰۴.....	۴-۵.۱. تسجیع .....
۲۰۵.....	۴-۵.۲. تجنیس .....
۲۰۵.....	۴-۵.۳. تکریر .....
۲۰۵.....	- واج آرایی .....
۲۰۵.....	- تصدیر .....
۲۰۶.....	- تکرار کلمات .....
۲۰۶.....	- طرد و عکس .....
۲۰۶.....	۴-۵.۴. سایر .....
۲۰۶.....	- ملمع .....
۲۰۶.....	- مثلث .....
۲۰۶.....	- اعنات (لزوم ما لایلزم . التزام) .....
۲۰۷.....	- لف و نشر .....
۲۰۷.....	۴-۶. بررسی محتوا (تحلیل درونی) مدایح .....
۲۰۷.....	۴-۶.۱. مدایح خلقی و خُلقی .....
۲۰۸.....	۴-۶.۲. مفاهیم مشترک (سنت مشترک) .....
۲۰۸.....	- شفاعت .....
۲۰۸.....	- حضرت محمد (ص) افضل انبیاء .....
۲۰۸.....	- مداحان نبوی (ص) خاکساران کوی حبیب .....
۲۰۹.....	- خاک پای دوست توتیای چشم .....
۲۰۹.....	۴-۶.۳. درصد کلمات عربی .....
۲۱۰.....	۴-۶.۴. فخریه .....

۲۱۰	..... تأویل . ۵-۶-۴
۲۱۱	..... تعقید . ۶-۶-۴
۲۱۱	..... تمثیل . ۷-۶-۴
۲۱۱	..... تجاهل العارف . ۸-۶-۴
۲۱۲	..... ترجمه . ۹-۶-۴
۲۱۲	..... بدیع درونی . ۷-۴
۲۱۲	..... ۱-۷-۴ . روش تشبیه
۲۱۲	..... تشبیه از نظر شکل
۲۱۲	..... تشبیه از نظر حالت
۲۱۳	..... تشبیه از نظر معنا
۲۱۴	..... ۲-۷-۴ . روش تناسب
۲۱۴	..... تلمیح
۲۱۵	..... اقتباس
۲۱۵	..... مراعات النظیر
۲۱۶	..... تضاد
۲۱۷	..... ۳-۷-۴ . ایهام
۲۱۷	..... ۴-۷-۴ . تعلیل
۲۱۸	..... ۸-۴ . پاسخ به سؤالات پژوهش
۲۱۸	..... ۱. میزان تأثر این مدایح از قرآن و سنت نبوی(ص) تا چه حد است؟
۲۱۹	..... ۲. میزان به کار گیری آرایه های ادبی (بیان و بدیع) چگونه است؟
۲۱۹	..... ۳. در سرودن این اشعار بیشتر از چه قالبهایی استفاده شده است؟
۲۱۹	..... ۴. وزنهای به کار رفته در این آثار بیشتر چه وزنهایی است؟
۲۱۹	..... ۵. این آثار بیشتر متأثر از چه سبکی از سبکهای شاعران پارسی است؟
۲۲۱	..... فصل پنجم: ضمائم
۲۲۱	..... ترجمه‌ی ابیات کردی متن
۲۲۴	..... منابع و مأخذ
۲۲۹	..... واژه نامه
۲۳۴	..... ترجمه انگلیسی چکیده

فهرست جداول

۷	جدول شماره ۱- آثار قبلی در این زمینه
۱۳	جدول شماره ۲- لیست شاعران این رساله
۱۴	جدول شماره ۳- لیست شاعرانی که مدایح نبوی (ص) به زبان فارسی ندارند
۵۰	جدول شماره ۴- بحر هزج
۵۰	جدول شماره ۵- بحر رجز
۵۱	جدول شماره ۶- بحر رمل
۵۱	جدول شماره ۷- بحر متقارب
۵۱	جدول شماره ۸- بحر مضارع
۵۲	جدول شماره ۹- بحر خفیف
۵۲	جدول شماره ۱۰- بحر مجتث
۵۲	جدول شماره ۱۱- بحر منصرح
۵۲	جدول شماره ۱۲- بحر سریع
۵۲	جدول شماره ۱۳- بحر غریب
۵۲	جدول شماره ۱۴- بحر بسیط
۵۳	جدول شماره ۱۵- آمار وزنهای مدایح
۶۸	جدول شماره ۱۶- آمار قوافی
۷۲	جدول شماره ۱۷- آمار ردیفها
۷۸	جدول شماره ۱۷- آمار قصاید از نظر تعداد ابیات
۷۹	جدول شماره ۱۸- آمار غزلها از نظر تعداد ابیات
۸۴	جدول شماره ۱۹- آمار قالبهای مدایح از نظر تعداد اشعار
۸۵	جدول شماره ۲۰- آمار قالبهای مدایح از نظر تعداد ابیات
۹۹	جدول شماره ۲۱- آمار انواع جناس
۱۰۳	جدول شماره ۲۲- آمار واج آرایبی هم حروفی
۱۳۲	جدول شماره ۲۳- درصد بسامد لغات عربی در مدایح
۱۵۶	جدول شماره ۲۴- آمار انواع تشبیه
۱۷۷	جدول شماره ۲۵- آمار تلمیحات مدایح
۱۸۲	جدول شماره ۲۶- آمار مراعات النظیر داستان انبیای الهی
۱۸۹	جدول شماره ۲۷- آمار تمامی مراعات النظیرها

فهرست نمودارها

- نمودار شماره ۱ - مقایسه‌ی درصد بحور عروضی ۵۳
- نمودار شماره ۲ - مقایسه‌ی میزان بحور عروضی ۵۴
- نمودار شماره ۳ - مقایسه‌ی اوزان پر کاربرد فارسی و اوزان مخصوص مدایح ۵۴
- نمودار شماره ۴ - مقایسه‌ی اوزان سه رکنی و چهار رکنی ۵۵
- نمودار شماره ۵ - مقایسه‌ی درصد انواع قافیه ۶۸
- نمودار شماره ۶ - مقایسه‌ی درصد انواع ردیفها ۷۳
- نمودار شماره ۷ - مقایسه‌ی درصد ابیات در قصاید ۷۸
- نمودار شماره ۸ - مقایسه‌ی درصد ابیات در غزلها ۸۰
- نمودار شماره ۹ - مقایسه‌ی درصد قالبها از نظر تعداد اشعار ۸۴
- نمودار شماره ۱۰ - مقایسه‌ی درصد قالبها از نظر تعداد ابیات ۸۵
- نمودار شماره ۱۱ - مقایسه‌ی موازنه و ترصیح ۸۸
- نمودار شماره ۱۲ - مقایسه‌ی درصد انواع جناس ۹۹
- نمودار شماره ۱۳ - مقایسه‌ی میزان انواع جناس ۹۹
- نمودار شماره ۱۴ - مقایسه‌ی درصد واج آرایبی هم حروفی ۱۰۴
- نمودار شماره ۱۵ - مقایسه‌ی درصد هم حروفی و هم صدایی در واج آرایبی ۱۰۶
- نمودار شماره ۱۶ - مقایسه‌ی درصد انواع آرایه های تکرار ۱۱۱
- نمودار شماره ۱۷ - مقایسه‌ی درصد مدایح خَلقی و خُلقی ۱۲۵
- نمودار شماره ۱۸ - مقایسه‌ی درصد تشبیه مفروق و ملفوف ۱۴۶
- نمودار شماره ۱۹ - مقایسه‌ی درصد تشبیه مجمل و مفصّل ۱۴۷
- نمودار شماره ۲۰ - مقایسه‌ی درصد تشبیه مؤکد و مرسل ۱۴۸
- نمودار شماره ۲۱ - مقایسه‌ی درصد انواع تشبیه از نظر حالت ۱۵۳
- نمودار شماره ۲۱ - مقایسه‌ی درصد انواع تشبیه ۱۵۶
- نمودار شماره ۲۳ - مقایسه‌ی میزان مراعات النظیر در باب معجزات ۱۶۸
- نمودار شماره ۲۴ - مقایسه‌ی میزان مراعات النظیر در باب انبیاء الهی ۱۷۲
- نمودار شماره ۲۵ - مقایسه‌ی میزان انواع مراعات النظیر ۱۷۸

پیشگفتار

به نام ذات بیچون واجب الوجود ، قائم به ذات ، قدیم معبود . آن که به گُنه ذاتش کسی پی نبرد، و حمد و ثنای لایقش را کس نسرود. به نام آن که به ذیل وصفش دست کسی نرسید. ما حادثیم و او قدیم به ذات است؛ حادث کی درک قدیم تواند؟

و با قلبی سرشار از عشق رسولی که سواد رقم ایجاد عالم ، بدون مُهر او جاری نگشت. آن که هیچ کس مثل او توسن عرفان را در میدان معرفت جولان نداد. آن که (ما)ی ما عبدناکش دست عبد را از عبادت کوتاه و ناتوان نمود. که: با آن عرفان او بی مجال است ، طیّ این میدان دیگر مُحال است.

و با اذعان به ناتوانی خود . و با توکل به ذات اقدس الهی ، قصد دارم دست به کاری بزنم که شایسته بود بزرگان عرصه‌ی ادب و عرفان کردستان، پیشتر این مهم را به انجام برسانند، که من ناچیز با قلم لرزان خود به جولانگه سیمرخ نیایم و برای حرزی، زحمتشان ندارم .

از کودکی تا کنون علاقه‌ی فراوانی به مدایح نبوی(ص) داشته‌ام و به سبب همین علاقه، به فضل و عنایت خدا توانسته‌ام بیشتر زندگی خود را در باغ پر گلِ نعوت آن حضرت (ص) سپری نمایم. با توجه به این که خداوند کریم مرا از نعمت صوتی خوش متنعم ساخته است، تمام همّت خویش را در آراستن این مدایح، با هنر موسیقی عرفانی به کار بستم، و این آثار گرانقدر را با نوای پر خروش «دف» همراه کردم، و در این راه توانستم اکثر نغمات و الحان مذهبی گردی را ضبط و جمع آوری کرده و روشی علمی و در عین حال سهل الفهم و ساده برای تدریس آن به هنرآموزان و علاقه مندان، ابداع نمودم.

و اکنون بسیار خرسندم که خداوند بزرگ مرا توفیقی مضاعف عنایت فرمود، تا رساله‌ی کارشناسی ارشد خود را از قسمت فارسی مدایح نبوی(ص) شاعران گُرد برگزینم. دلیل اصلی این خرسندی این است که نگاه این بار من به این آثار زیبای ادبی، نه چون نگاهی است که تا کنون داشته‌ام، بلکه این بار با نگرشی علمی و تحت نظر استادان بزرگ و فرهیخته‌ام در دانشگاه کردستان: **جناب آقای دکتر شیخ احمدی** با عنوان استاد راهنما و **جناب آقای دکتر سید احمد پارسا** با عنوان استاد مشاور، این امر به ثمر نشست است.

نخست طرح تحقیق این رساله، تنظیم شده و به دانشگاه ارائه گردید. پس از طی مراحل مربوطه طرح تحقیق به تصویب رسید، که طی پنج مرحله‌ی زیر با برنامه ریزی، نگارش متن اصلی رساله انجام شد.

مرحله‌ی نخست

آغاز نگارش این رساله با تهیه و مطالعه‌ی دیوانهای اکثر قریب به اتفاق شاعران گُردی که به زبان فارسی در نعت پیامبر خدا(ص) شعر سروده‌اند، آغاز شد. تهیه‌ی این دیوانها کار مشکل و زمانبری بود که پس از تلاشی وافر و سعی بسیار به یاری خداوند آن هم فراهم آمد. نتیجه این مرحله یافتن بیش از ۱۳۰ قطعه شعر در قالب ۴۷۴۵ بیت در میان این آثار بود. پس از یافتن این مدایح همه را در مجموعه‌ای به نام «حَنانه» گرد آوری و به عنوان مخزن اصلی شاهد مثالها، جهت درج در رساله ساخته و پرداخته گردید.

مرحله‌ی دوم

با مطالعه‌ی آثار بزرگان ادبیات ایران (گُردی و فارسی) در زمینه‌ی علوم مختلف ادبی مانند: «معانی، بیان، بدیع، سبک شناسی، تاریخ ادبیات، زندگینامه‌ها، عروض، قافیه و...» تلاش شد راهی درست جهت نگارش رساله، دسته بندی صحیح موضوعات و چگونگی تحلیل و کسب نتیجه انتخاب شود. در این راستا از نظرات متقن استادان فرزانه‌ی دانشگاه و شیوه‌ی انجام کار سایر رساله‌ها کمک گرفته شد. هرچند مطالعه‌ی آثار دانشمندان و ادیبان بزرگ و استفاده از تجارب مکتسبه صاحبان رسالات گذشته همچون چراغی فراروی راه این رساله نور افشانی کرده است، اما سعی شده تا جلوه‌ای از نوآوری و ابداع نیز در تدوین این رساله مشهود باشد.